

UJEDINJENI NARODI

Ante Matković

Ove godine 24. listopada navršilo se dvadeset i pet godina od dana kada je Povelja Ujedinjenih naroda stupila na pravnu snagu. Taj dan se slavi svake godine kao Dan Ujedinjenih naroda, a ove godine je taj značajni jubilej proslavljen na posebno svčan način. Prihvatanjem Povelje od strane predstavnika 50 država na Konferenciji u San Franciscu godine 1945. utemeljena je Organizacija Ujedinjenih naroda (OUN), jedna od najvećih i najznačajnijih međunarodnih organizacija u povijesti čovječanstva u koju su danas uprte oči svih ljudi, očekujući od nje mir, slobodu i napredak za sve narode i za svakog čovjeka posebno.

Pridružujući se proslavi te velike obljetnice, sažeto ćemo prikazati postanak, ustrojstvo, ciljeve i rad Ujedinjenih naroda s posebnim osvrtom na stav Katoličke Crkve prema toj Organizaciji.

Postanak

Politička povijest čovječanstva ispunjena je neprekidnim sukobima, sporovima i ratovima između pojedinih naroda i država. Radi toga u ljudi je od uvijek postojala želja za mirom i međunarodnom suradnjom.

Već kod starih naroda nailazimo na misao da se mir među narodima može osigurati stvaranjem jedne političke organizacije u kojoj bi se svi narodi svijeta našli ujedinjeni pod vlašću i auktoritetom jedne države. Prvi takav pokušaj pripisuje se Aleksandru Velikom (356—323). Tu istu misao nalazimo i kod Rimljana koji su htjeli svim narodima osigurati mir (Pax Romana) i stvoriti zajedničko pravo za sve narode (ius gentium), ali unutar granica Rimskog imperija. Ta je misao prisutna i u srednjem

vijeku, a nalazimo je u pokušaju njemačkih vladara da obnove Sveto rimsko carstvo njemačke narodnosti.¹

Ova misao doživljava svoju evoluciju kod kršćanskih mislilaca koji također teže za stvaranjem jednog univerzalnog političkog društva u kojem bi bio osiguran mir za sve narode, ali ne više pod supermacijom jedne države, nego Crkve. Prvi koji je zastupao takvu ideju bio je sv. Augustin (354—430) u svom djelu *De civitate Dei*, zatim sv. Toma Akvinski (1225—1274) i Dante Alighieri (1265—1321) u svom djelu *De Monarchia*. Ove ideje zastupali su i mnogi pape kao Gregur VII (1020—1085) i Bonifacije VIII (1235—1303) koji je stvarno činio velike napore za izmirenje evropskih vladara i ujedinjene Evrope.²

Slabost svih takvih ideja i nastojanja nalazila se u osnovnoj misli da jedna vlast treba biti nadređena drugoj vlasti. Međutim, povijest je išla drugim pravcem. Stvaranjem modernih i velikih evropskih država na prijelazu iz srednjega u novi vijek razvijala se i jačala teorija o suverenosti država po kojoj je vlast svake države unutar njezinih granica najviša, a prema drugim državama apsolutno nezavisna i ravnopravna.

Polazeći sa stajališta teorije suverenosti misao o stvaranju jedne svjetske organizacije mogla je naći uporišta samo ako se ta svjetska organizacija zamisli kao zajednica ravnopravnih država. Jedan od prvih začetnika te ideje bio je Abbé de Saint-Pierre (1658—1743) koji je prigodom sklapanja mirovnog ugovora u Utrechtu godine 1713. izradio projekt o trajnom miru (*Projet de paix perpétuelle*). On je želio spriječiti ratove između evropskih kršćanskih država, pa preporučuje osnutak trajnog saveza evropskih država s vlastitim međunarodnim sudom i oružanim snagama. To je jedna sasvim suvremena koncepcija međunarodne organizacije s instrumentima za spriječavanje ratova. Njegove ideje dalje su razrađivali i modificirali J. J. Rousseau (1712—1778) koji već govori o konfederaciji evropskih država i poznati filozof I. Kant (1724—1804) koji je zamišljao Evropu sastavljenu od slobodnih republika udruženih u federaciju koja bi bila jamstvo trajnog mira.³

Do prvog pokušaja realizacije jedne međunarodne zajednice suverenih država dolazi poslije Napoleonskih ratova i Bečkog kongresa godine 1815. kada je formirana Sveta alijansa. Ona je imala služiti učvršćenju poretka i osiguranju mira u Evropi. Osnovači su je vladari Austrije, Prusije i Rusije, ali su bile pozvane sve države da joj se priključe, što je kasnije i uslijedilo. Nisu pristupile jedino Papinska Država i Velika Britanija.

U XIX stoljeću u Evropi i Americi pojavljuju se pacifistički pokreti koju su dali veliki doprinos razvijanju ideje o stvaranju jedne međunarodne organizacije za zaštitu mira među narodima. Prvi međunarodni pacifistički kongres održao se u Bruxellesu godine 1848. Na tom kongresu kao i na onima poslije toga, stvarane su rezolucije i iznošeni konkretni prijedlozi za razoružanje i osiguranje mira u svijetu. Godine 1889. u

¹ T. Ruyssen: *Les sources doctrinales de l'Internationalisme*, tome I, izd. P. U. F., Paris 1954, str. 65.

² L. Lachance: *L'humanisme politique de St. Thomas d'Aquin*, Sirey, Paris 1946, str. 91.

³ L. Ledermann: *Les précurseurs de l'organisation internationale*, Neuchâtel 1945, str. 152.

Parizu se sastaje prvi svjetski mirovni kongres i prva interparlamentarna konferencija koja je utemeljila Interparlamentarnu uniju sa svrhom da se osigura međunarodna suradnja parlamenata i na taj način utječe na međusobno zbližavanje naroda i država i na učvršćavanje mira. Golemi tehnički napredak ostvaren u XIX st. s razvojem svih mogućih sredstava za saobraćaj omogućio je zbližavanje pojedinih država i cijelih kontinenata. Ekonomske i kulturne veze pojačale su se do velikih razmjera što je dovelo do razvijanja osjećaja međusobne povezanosti i solidarnosti između različitih zemalja svijeta.⁴

Strahote koje je svijet proživio za trajanja prvog svjetskog rata ubrzale su kod vodećih državnika odluku za oživotvorenjem ideje o stvaranju jedne svjetske organizacije za očuvanje mira. Inicijativom predsjednika SAD Woodrowa Wilsona (1856—1924) osnovana je Liga naroda godine 1919. na Mirovnoj konferenciji u Parizu. Liga je imala sjedište u Ženevi. Temeljni propis bio je Pakt Lige naroda koji je obvezivao države članice da poštivaju nezavisnost i teritorijalni integritet svih država. Cilj je Lige bio spriječavanje oružanih sukoba putem pregovora i arbitraže. Bili su predviđeni slučajevi zajedničkih akcija država članica prema narušiocima mira (sankcije), ali te sankcije nisu bile obavezne, nego je svaka država sama za sebe odlučivala hoće li ih izvršiti. To znači da je Liga sankcije mogla samo preporučiti, ali ih nije mogla narediti.⁵ Liga je u početku imala 42 člana, ali se poslije taj broj povećao na 60 članova. Njemačka je pristupila Ligi godine 1926, a Sovjetski Savez 1934. SAD nikada nisu postale član Lige mada je njihov predsjednik bio glavni inicijator za osnivanje ove organizacije. Liga je imala znatnih uspjeha na polju međunarodne suradnje, kao i u spriječavanju nekih manjih lokalnih ratova. Međutim, kad se radilo o velikim državama, onda je bila nemoćna. Nije mogla spriječiti napad Japana na Mandžuriju, napad Italije na Etiopiju, Anschluss Austrije, napad Italije na Albaniju itd. Pred Drugi svjetski rat Japan, Italija i Njemačka su istupili iz Lige, dok je SSSR isključen poslije napada na Finsku. Istupile su i neke latinsko-američke države, a neke evropske države počele su se zaklanjati iza izjava o neutralnosti kao Belgija i Švicarska. Pred početak drugog svjetskog rata utjecaj Lige bio je toliko oslabljen da joj se napadnute države, kad je počeo rat, nisu ni obraćale radi poduzimanja mjera sigurnosti garantiranih Paktom. Početak rata značio je likvidaciju Lige.

Zbog političkih neuspjeha Lige za trajanja drugog svjetskog rata pojavile su se ideje o stvaranju jedne jače i efikasnije međunarodne organizacije u svrhu trajnog osiguranja mira u svijetu. Inicijatori su bili predsjednik SAD F. Roosevelt (1882—1945) i britanski premijer W. Churchill (1874—1965) koji su 14. kolovoza 1941. potpisali Atlantsku povelju na brodu američkog predsjednika na Atlantiku. U toj izjavi je, između ostalog, rečeno da je nemoguće održati ma kakav budući mir ako se ne razonužaju narodi koji prijete ili mogu prijetiti napadom izvan svojih granica, te da je potrebno osnovati širi i stalni sustav opće sigurnosti. Isto tako da je potrebno napustiti upotrebu sile od strane svih naroda svijeta i

⁴ M. Merle: *Pacifisme et Internationalisme*, P. U. F., Paris 1966, str. 63—68.

⁵ J. Andrassy: *Liga naroda*, Zagreb 1931, str. 170—175.

uspostaviti mir koji će omogućiti svim ljudima i narodima da žive slobodni od straha i bijede.

Načela sadržana u *Atlantskoj povelji* prihvatile su i druge zemlje članice antihitlerovske koalicije pa je tako došlo do Deklaracije ujedinjenih naroda koju su 1. siječnja 1942. godine potpisali predstavnici 26 država u Washingtonu. U toj *Deklaraciji* prvi put se spominje ime Ujedinjenih naroda kako će se kasnije nazvati buduća svjetska organizacija mira. Ime »Ujedinjeni narodi« predložio je predsjednik Roosevelt.

Od 19. do 30. listopada 1943. održana je u Moskvi konferencija ministara vanjskih poslova Britanije, SAD i SSSR-a, te je izdana zajednička deklaracija o općoj sigurnosti koju je potpisao i ambasador Kine i u kojoj se kaže da vlade četiriju potpisnica »potrebu da se što je moguće prije stvori opća organizacija za održavanje međunarodnog mira i sigurnosti osnovana na načelu suverene jednakosti svih miroljubivih naroda i otvorena članstvu svih takvih država, velikih i malih«.

Teheranska konferencija održana od 26. studenoga do 2. prosinca 1943. između Churchilla, Roosevelta i Staljina također dolazi do zaključka da treba stvoriti buduću organizaciju trajnog mira koja će otkloniti nesreće i užase rata za mnoga pokoljenja.

Poslije toga dolazi do sastanka stručnjaka SAD, SSSR-a, Velike Britanije i Kine u Dumbarton Oaksu (naziv palače u Washingtonu gdje se sastanak održavao) od 21. kolovoza do 7. listopada 1944. Tu je izrađen prvi nacrt Povelje Ujedinjenih naroda. Na tom sastanku je odlučeno da najvažniji organ OUN za očuvanje mira u svijetu bude Vijeće sigurnosti u kojemu će pet velikih sila imati stalne predstavnike. Međutim, na tom sastanku nije ništa odlučeno o tome kako će se donositi odluke u Vijeću sigurnosti, ostavljeno je da se to riješi na konferenciji u Jalti, gdje je to i učinjeno.

Na Krimskoj konferenciji (koja je održana u Jalti od 4. do 11. veljače 1945) Churchill, Roosevelt i Staljin rješavali su najznačajnija politička pitanja u vezi s poslijeratnim uređajem svijeta, te su u zajedničkoj izjavi kazali: »Mi smo odlučni da što je moguće prije ustanovimo s našim saveznicima organizaciju za održavanje mira i sigurnosti.« Tu je donešena i odluka da se sazove konferencija Ujedinjenih naroda u San Franciscu za 25. travnja 1945. Ova je konferencija zasjedala puna dva mjeseca tj. do 26. lipnja 1945. Svrha joj je bila da izradi Povelju nove organizacije. Na toj je konferenciji bilo zastupano 50 država. Rad konferencije odvijao se u komisijama i odborima. Kroz ta dva mjeseca izrađena je i dana 26. lipnja 1945. jednoglasno prihvaćena i potpisana Povelja Ujedinjenih naroda. Ona je stupila na pravnu snagu 24. listopada 1945. pošto su je ratificirale pet velikih sila, tj. Francuska, Kina, SAD, SSSR i Velika Britanija, i većina ostalih država potpisnica. Sastavni dio Povelje sačinjava i Statut Međunarodnog suda. Izvorni primjerak Povelje položen je u arhiv vlade SAD gdje se i danas čuva.⁶

⁶ Tekstove svih ovdje spomenutih dokumenata vidi u svesku: Ujedinjene nacije, zbirka dokumenata 1941–1945, izdanje Arhiva za pravne i društvene nauke, Beograd 1947.

Ustrojstvo

Članom OUN može postati svaka miroljubiva država koja prihvati obveze sadržane u *Povelji* i koja je po ocjeni OUN sposobna i voljna izvršavati te obveze. Primanje svake takve države u članstvo biva odlukom Opće skupštine kojoj mora prethoditi preporuka Vijeća sigurnosti. Danas OUN ima 127 članova. Posljednja država koja je primljena u članstvo jesu otoci Fidži koji su do sada bili u sastavu Britanske imperije. Do danas nisu članovi: a) podijeljene države, tj. SR Njemačka i DR Njemačka, Republika Vijetnam i DR Vijetnam, Republika Koreja i DR Koreja; b) minijaturne države, tj. Andora, Butan, Lihtenštajn, Monako, San Marino, Sikkim i Vatikanski Grad; c) Švicarska, koja smatra da joj njezin status neutralne države ne dozvoljava pristup u OUN; d) NR Kina, koja još nije primljena u članstvo OUN. Člana koji uporno vrijeđa načela sadržana u *Povelji* može Opća skupština na preporuku Vijeća sigurnosti isključiti.

OUN djeluje i radi preko svojih organa. Glavni su organi:

1. Opća skupština, koju sačinjavaju delegati sviju članova OUN. Svaka država može imati najviše pet delegata, ali uz njih može biti neograničen broj savjetnika, eksperata i drugih suradnika. Delegati su diplomatski zastupnici svoje države i rade po uputama svoje vlade. Skupština se sastaje svake godine na redovito zasjedanje (trećeg utorka u mjesecu rujnu), a prema potrebi sastaje se u izvanredno zasjedanje. U djelokrug rada Opće skupštine spada sve ono što ulazi u djelatnost OUN. To znači da Skupština može raspravljati o bilo kojem predmetu ili sporu, ali ona nema pravo davati preporuke o onom sporu ili predmetu koji se nalazi na raspravljanju pred Vijećem sigurnosti. Svaka država, odnosno delegacija ima samo jedan glas, pa je u tome došlo do izražaja načelo suverene jednakosti svih država. Odluke se donose običnom većinom glasova prisutnih članova koji su glasali. To znači da članovi koji se uzdrže od glasanja, nisu glasali i njihovi se glasovi ne uzimaju u obzir. Dakle, dovoljna je nadpolovična većina glasova onih članova koji su sudjelovali u glasanju. U tzv. »važnim pitanjima« odluke se donose dvotrećinskom većinom. Među važna pitanja, koja su taksativno nabrojena u čl. 18. *Povelje*, smatra se i primanje novih članova u OUN, pa je i to jedan od razloga zašto NR Kina do danas nije primljena u članstvo, jer nikada još nije dobila kvalificiranu većinu glasova.

Opća skupština svoje odluke donosi u obliku rezolucija koje imaju značaj preporuke. Skupština nije međunarodno sudište čije bi odluke imale pravnu snagu. Ona je samo međunarodni politički forum čije odluke imaju jedino moralno-politički značaj te pravno ne obvezuju države članice, osim u pitanjima organizacije i uprave, kao što su npr. pitanja primanja i isključenja članova iz OUN.

2. Vijeće sigurnosti ima stalne i nestalne članove. Stalni su članovi: Francuska, Kina (Taiwan), SAD, SSSR i Velika Britanija. Nestalne članove, kojih ima 10, bira Opća skupština kvalificiranom većinom za vremensko razdoblje od dvije godine.

Ovakav sastav Vijeća sigurnosti zajedno s pravom veta utvrđuje privilegirani položaj pet većih sila u ovoj svjetskoj organizaciji i što je najžalosnije taj njihov položaj nemoguće je izmijeniti bez njihovog jednoglasnog pristanka. Članom 23. *Povelje* one su sebi osigurale stalnost u Vijeću sigurnosti i onemogućile da se takvo stanje izmijeni bez njihove suglasnosti, jer se odredbe *Povelje* ne mogu mijenjati bez jednoglasnog pristanka pet velikih sila, pa tako ni odredbe čl. 23.

Za stvaranje pravovaljane odluke potrebno je da od 15 članova Vijeća u prilog glasa 9 članova među kojima moraju biti glasovi svih 5 stalnih članova. To znači da se ni jedna odluka Vijeća sigurnosti, osim proceduralnih, ne može donijeti, ako za nju nije glasalo svih 5 velikih sila. To je tzv. »jaltaska formula« (jer je prihvaćena na Krimskoj konferenciji u Jalti) koju neki zovu principom jednoglasnosti velikih sila, a neki pravom veta. Nema sumnje da taj sistem glasanja predstavlja diskriminaciju za ostale države i da u tom slučaju ne može biti govora o pravnoj jednakosti država⁷ U praksi to znači da jedan glas protiv može paralizirati čitavu akciju Vijeća sigurnosti kakvih je slučajeva do sada vrlo mnogo bilo. Učinak paraliziranja ima ne samo glas protiv, nego i uzdržani glas ili odsustvo sa sjednice stalnog člana Vijeća sigurnosti.

Za razliku od odluka koje donosi Opća skupština, odluke Vijeća sigurnosti pravno obvezuje države članice OUN, jer su se one, potpisom *Povelje*, unaprijed obvezale da prihvate i izvršuju odluke Vijeća sigurnosti. Ovo je Vijeće glavni organ OUN za očuvanje međunarodnog mira i sigurnosti. Dok se skupština sastaje na redovno zasjedanje samo jedanput godišnje, Vijeće se sigurnosti može uvijek sastati kad to zahtijeva potreba, jer članovi Vijeća sigurnosti imaju svoje stalne predstavnike koji trajno borave u sjedištu OUN pa se mogu svakog trenutka sastati. Najznačajnija je uloga Vijeća sigurnosti u mirnom rješavanju međunarodnih sporova. Ono može vršiti istragu u svakom sporu ili u svakoj situaciji koja bi se mogla izroditi u međunarodni sukob ili rat.

3. **Gospodarsko i socijalno vijeće** sastoji se od predstavnika 27 država koje bira Opća skupština na tri godine. Svake godine bira se jedna trećina ovoga Vijeća tj. devet članova. U djelokrug ovoga Vijeća spada proučavanje, raspravljavanje, davanje preporuka, obavještanje o međunarodnim gospodarskim, socijalnim, humanitarnim, zdravstvenim i sličnim pitanjima. Osim toga na ovo Vijeće spada i koordinacija rada specijaliziranih ustanova OUN. Posebni je zadatak ovoga Vijeća da unapređuje prava čovjeka i osnovne slobode. To je jedna od njegovih prvorazrednih dužnosti. U sastav ovoga Vijeća nalazi se i Komisija za prava čovjeka, kao i Komisija za pravni položaj žena.

4. **Starateljsko vijeće** tvore, u jednakom broju, države koje upravljaju starateljskim područjima i one koje nemaju nikakve starateljske uprave. Određeni teritoriji stavljeni su pod starateljstvo ovog organa, jer nemaju još uvjete da postanu nezavisne države. To su zaostale zemlje. Ovi teritoriji ne nalaze se izravno pod upravom vlasti OUN, nego su povjereni određenim državama. Npr. Nova Gvineja povjerena je Australiji, a Tanganjika Velikoj Britaniji. Starateljske sile su dužne da ovom Vijeću

⁷ R. Petković: Dvadeset godina Ujedinjenih nacija, Beograd 1965, str. 56.

podnese izvještaj o svemu onome što rade na starateljskom području, a građani tih područja imaju izravno pravo peticije na ovo Vijeće, te se mogu žaliti na rad starateljskih sila.

5. Međunarodni sud sastavljen je od 15 sudaca koje bira Opća skupština i Vijeće sigurnosti i to nezavisno, na odvojenim sjednicama. Izabranim se smatra onaj kandidat koji je dobio većinu glasova u oba organa. Suci se biraju na devet godina između osoba najvišeg moralnog ugleda koji ispunjavaju uvjete što se u njihovim zemljama traže za vršenje najviših sudačkih služba, ili su pravnici, priznati kao stručnjaci međunarodnog prava. Dva suca ili više njih ne mogu pripadati istoj državi, jer iz jedne države može biti biran samo jedan sudac. Da bi se osigurala nezavisnost sudaca u njihovu radu, oni se biraju kao osobe, a ne kao predstavnici svojih država. Država čiji su državljani ne može ih opozvati. Ne smiju vršiti nikakve političke ili administrativne funkcije, niti smiju raditi kao odvjetnici ili pravni savjetnici u bilo kojem predmetu.⁸ Imaju diplomatski imunitet i privilegije i plaćeni su od OUN.

Ovaj sud nema obavezu jurisdikciju za sporove koji nastanu između država, nego je nadležan samo za one sporove za koje se dvije države u sporu suglasne da je on nadležan za rješavanje pojedinog konkretnog spora. Međutim, ako se spor već dao na odlučivanje Sudu, onda je njegova odluka obavezna za stranke u sporu. Ako ma koja stranka ne izvrši nametnutu joj obavezu od strane suda, onda se druga stranka može obratiti Vijeću sigurnosti koje može poduzeti odgovarajuće mjere da se izrečena presuda izvrši. Sud sudi na temelju međunarodnog prava, međunarodnih običaja i međunarodnih ugovora. Na žalost, države relativno malo koriste ovaj sud za rješavanje međunarodnih sporova. Sjedište suda je u Haagu.

6. Tajništvo se sastoji od Glavnog tajnika i potrebnog broja osoblja. Glavnog tajnika imenuje Opća skupština na prijedlog Vijeća sigurnosti na 5 godina. Dosadašnji glavni tajnici bili su: Trygve Lie (Norvežanin), zatim Dag Hammarskjöld (Šveđanin) i danas U Tant (Burmanac). Služba Glavnog tajnika može se produžiti za daljnjih 5 godina, a to se ima izvršiti na isti način kao i prvi izbor. Glavni tajnik u OUN ima neobično važnu ulogu. On nije samo šef administracije, nego i politička ličnost. Propisi *Povelje*, a i drugi međunarodni akti, povjeravaju niz zadataka upravo Glavnom tajniku. On vrši dužnost tajnika na svim zasjedanjima Opće skupštine, Vijeća sigurnosti, Gospodarskog i socijalnog vijeća i Starateljskog vijeća. Glavni tajnik podnosi svake godine izvještaj o djelatnosti OUN Općoj skupštini. On ima pravo da iznese pred Vijeće sigurnosti svaki slučaj koji, po njegovom mišljenju, dovodi u opasnost međunarodni mir. U praksi značaj i uloga Glavnog tajnika je u sve većem porastu. Tajništvo je ured Glavnog tajnika koji se sastoji od mnogih odjela i služba. Sve osoblje u Tajništvu imenuje Glavni tajnik, a ono je sastavljeno od pripadnika različitih naroda i država, te se može kazati da je u punom smislu riječi internacionalizirano. Dužnosti Glavnog tajnika imaju međunarodni značaj, a *Povelja* na poseban način osigurava nezavisnost Tajništva na taj način što svakom članu OUN zabranjuje da utječe na Glavnog tajnika i osoblje u vršenju njihovih dužnosti. Sve osoblje mora se uzdržavati od

⁸ J. Andrassy: Međunarodno pravo, Zagreb 1949, str. 179.

svakog čina koji je ne spojiv s njihovim položajem međunarodnih službenika koji su odgovorni jedino OUN.

Pored svojih organa OUN ima i specijalizirane ustanove koje su samostalne međunarodne organizacije, te im mogu pripadati i one države koje nisu članovi OUN. U svakoj državi postoji niz djelatnosti i mnoge službe koje su upućene na suradnju s istim takvim službama i djelatnostima u drugim državama u svrhu rješavanja raznih problema ekonomskog, socijalnog, humanitarnog i kulturnog značaja. U tu svrhu osnovane su te međunarodne ustanove, a zovu se specijalizirane zato što se svaka od njih bavi određenim (specijaliziranim) problemima. Neke su od njih utemeljene i prije OUN za vrijeme bivše Lige naroda, kao npr. Međunarodna organizacija rada (OIT). Svrha je ove organizacije da međunarodnim sporazumima, a i na druge načine, osigura bolje uvjete rada i položaj radnika u pojedinim zemljama. Godine 1969. ova je organizacija slavila 50-godišnjicu svoga rada kojoj je prisustvovao i papa Pavao VI i održao značajan govor »Crkva i rad danas«.⁹ Druge su ustanove: Organizacija za ishranu i poljoprivredu (FAO), Međunarodna organizacija za prosvjetu, znanost i kulturu (UNESCO), Svjetska zdravstvena organizacija (WHO), Međunarodna organizacija za civilno zrakoplovstvo (ICAO), Svjetski poštanski savez (UPU), Međunarodna banka za obnovu i razvoj itd.

Sjedište OUN nalazi se u New Yorku, pravni su odnosi u vezi s tim regulirani međunarodnim ugovorom između OUN i SAD, koji je potpisan u Lake Successu 26. lipnja 1947. Organizacija se financira prinosima pojedinih država članica koji su prinosi određeni u postocima po posebnom ključu (npr. SAD doprinosi 32,51% od cjelokupnog budžeta OUN, SSSR 13,62%, Velika Britanija 7,78%, Jugoslavija 0,35%).

Ciljevi i rad

Prema samoj Povelji ciljevi Ujedinjenih naroda jesu:

1. Održavati međunarodni mir i sigurnost i u tu svrhu: poduzimati djelotvorne kolektivne mjere radi sprečavanja i otklanjanja prijetnja miru i radi suzbijanja čina napadaja ili drugih narušavanja mira, i ostvarivati, mirnim sredstvima i u skladu s načelima pravde i međunarodnog prava, uređenje ili rješenje međunarodnih sporova ili situacija koje bi mogle dovesti do narušavanja mira;
2. Razvijati prijateljske odnose među narodima, osnovane na poštivanju načela ravnopravnosti i samoodređenja naroda, i poduzimati druge prikladne mjere za učvršćenje svjetskog mira;
3. Ostvarivati međunarodnu suradnju pri rješavanju međunarodnih problema gospodarske, socijalne, kulturne ili humanitarne prirode i pri razvi-

⁹ Ovaj govor je izašao u izdanju »Kršćanske sadašnjosti« Biblioteka »Dokumenti«, Zagreb 1969.

janju i poticanju poštovanja prava čovjeka i osnovnih sloboda za sve bez razlike rase, spola, jezika ili vjere;

4. Služiti kao središte za usklađivanje djelovanja naroda na postizavanju tih zajedničkih svrha.

Iz gore iznesenoga vidimo da su ciljevi OUN raznoliki. Ovoj međunarodnoj organizaciji nije jedina svrha rješavanje političkih problema u svijetu, pa s tim u vezi i održavanje mira i sigurnosti među državama. Uz taj glavni cilj OUN razvija veliku djelatnost u rješavanju ekonomskih, kulturnih i socijalnih problema svijeta. Radi toga, posebno kod ocjenjivanja uspjeha i neuspjeha Ujedinjenih naroda kroz ovu četvrt st. moramo imati u vidu i ovu drugu stranu djelatnosti gdje su postignuti zamašni rezultati. Iako je OUN stvorena u prvom redu zbog toga da se buduća pokoljenja sačuvaju od užasa rata, ona ima ogromne zasluge i u potpomaganju socijalnog napretka i poboljšanju životnih uvjeta ljudi. Na tom području Ujedinjeni narodi su čak više postigli, nego na političkom polju. Međutim, i kad je u pitanju svjetski mir, činjenica je da je on još uvijek sačuvan. Ligi naroda to nije uspjelo nakon dvadeset godina njezinog rada, mada su uvjeti u kojima OUN radi daleko teži nego između dva rata. Mi danas vidimo kakvi su odnosi među narodima i posebno među velikim silama. Znamo kako ovaj naš svijet izgleda. Ali, da nije bilo Ujedinjenih naroda nitko ne zna što bi se bilo dogodilo i kakav bi danas ovaj naš svijet izgledao. Bilo bi nerealan misliti da su Ujedinjeni narodi mogli stvoriti jedan idealni svijet, ali je činjenica, da su stvorili jedan *međunarodni politički i pravni poredak* koji, doduše, savršeno ne funkcionira, ali koji je uspio sačuvati mir u svjetskim razmjerima i oživotvoriti međunarodnu suradnju na mnogim područjima na kojima se prije nije mogla ni zamisliti.

Poratno razdoblje predstavlja jednu novu epohu u razvoju čovječanstva. Otkriće nuklearne energije i eksplozije atomskih bombi nad Hirošimom i Nagasakijem u kolovozu 1945. donijele su bitne promjene na području vojne strategije i naoružanja. Čovječanstvo u svojoj povijesti nikada nije bilo tako ugroženo kao danas. Velike sile raspolažu tolikim zalihama termonuklearnog oružja i raketnim, odnosno projektilskim uređajima da bi bile u mogućnosti uništiti čitav ljudski rod. Totalni rat danas bi značio totalno uništenje. Jedna termonuklearna bomba od 20 megatona (s kojima velike sile raspolažu) mogla bi uništiti gradove kao New York, Tokio, London ili Moskvu.

Radi toga je prva briga OUN bila i ostala *razoružanje*. Već godine 1946. osnovana je Komisija za atomsku energiju kojoj je bila svrha uništenje atomskog oružja i upotreba atomske energije u miroljubive svrhe. Slijedeće godine Vijeće sigurnosti je formiralo Komisiju za konvencionalno naoružanje sa zadatkom da se smanji i regulira naoružanje kod svih država. Rezolucije o atomskom i konvencionalnom razoružanju u Općoj skupštini su jednoglasno prihvaćene. Međutim, kada su komisije počele s radom, onda se tek vidjelo koliko nepovjerenje vlada među velikim silama. Nepovjerenje je bilo glavni uzrok da se na ovom području kroz dugi niz godina nije moglo učiniti ni koraka naprijed. Dok se ne stvori bar neko povjerenje između velikih sila, o razoružanju ne može biti govora. Međutim, svaka od velikih sila ima posebne interese koji dolaze u međusobnu koli-

ziju. Neposredno poslije rata SSSR nije imao atomsko oružje, pa je tražio zabranu proizvodnje i upotrebe ovog oružja. U odnosu na konvencionalno naoružanje SAD su bile slabije od SSSR-a, pa su uporno tražile smanjenje te vrsti naoružanja. U pitanju je bila *ravnoteža snaga* dviju najvećih poslijeratnih sila. Ne samo što nije došlo do razoružanja, nego je, dapače, počelo jedno nezapamćeno natjecanje u naoružanju. SSSR je godine 1949. došao u posjed atomske bombe, a Velika Britanija godine 1952. Te iste godine SAD su proizvele hidrogensku bombu. Francuska je godine 1962. postala nuklearna sila, a NR Kina godine 1964. Podmornice na atomski pogon, raketno i teledirigirano oružje, te dolazak čovjeka u svemir godine 1957. bile su samo nove faze u traženju uvijek aktualne ravnoteže snaga. U Ujedinjenim narodima vršeni su veliki naponi da se stvori atmosfera povjerenja među velikim silama. Osim spomenutih komisija, formirana su i druga tijela u cilju da se problem razoružanja pomakne s mrtve tačke. Poslije dugih pregovora i međusobnog opuzivanja i istovremenog uvjeravanja konačno je ipak nešto učinjeno. U Moskvi je 5. kolovoza 1963. potpisan *sporazum između SAD, SSSR i Velike Britanije o zabrani eksperimenata nuklearnim oružjem pod vodom, u zraku i u svemiru*. Eksperimenti pod zemljom nisu zabranjeni. Francuska i NR Kina nisu se priključile ovom sporazumu, te su nastavile s nuklearnim eksperimentima. Ni nakon toga OUN nisu prestale s naporima za razoružanje, te su u tu svrhu formirana i nova tijela. U Meksiku je 1967. potpisan ugovor o zabrani nuklearnog oružja na području Latinske Amerike, a slijedeće je godine u Londonu, Moskvi i Washingtonu potpisan sporazum o zabrani širenja nuklearnog oružja.

Naponi Ujedinjenih naroda u cilju održanja mira i sigurnosti nisu se ograničili samo na razoružanje. U mnogim sporovima i sukobima, koji su izbili na raznim krajevima svijeta, OUN je uspješno intervenirala. Prva takva intervencija bila je u kolovozu 1945. između Nizozemske i Indonezije, zatim između Indije i Pakistana zbog Kašmira. Poslije toga su slijedile intervencije u Koreji, Kongu, Jemenu, Cipru, Novoj Gvineji i Srednjem Istoku gdje je intervencija konstantna od godine 1947. do danas, bilo preko upućivanja oružanih snaga, bilo preko posredničkih akcija. To su samo najglavnije intervencije. Trebali bi se sjetiti događaja u Grčkoj 1946—1951. godine, blokade Berlina i stvaranja zračnog mosta, događaja u Mađarskoj godine 1956, kubanske krize 1962. godine itd. OUN je svugdje nastojala pomoći i do danas je uspjela sačuvati svjetski mir.

Na području *ukidanja kolonijalizma* OUN je postigla skoro potpuni uspjeh. Donešena je Deklaracija o davanju nezavisnosti kolonijalnim zemljama i narodima u kojoj se utvrđuje da podvrgavanje naroda drugim državama predstavlja poricanje temeljnih prava čovjeka, što je, protivno Povelji, a istovremeno ugrožava međunarodni mir. Formiran je i Komitet za dekolonizaciju kojega je svrha da ispituje stanje u kolonijama i daje preporuke za provođenje Deklaracije u život. Ovaj Komitet je sproveo sistematsko ispitivanje stanja u preko 55 kolonijalnih teritorija. Mnoge zemlje u Aziji i Africi stekle su svoju nezavisnost. U godini 1946. članstvo OUN se sastojalo od 51 države, a danas od 127 država, dakle, broj članova se više nego podvostručio. Većina novih država članica je ranije bila pod kolonijalnom upravom. Kod svog osnivanja Ujedinjeni narodi su bili organizacija

pretežno evropskih i američkih država. Danas su oni skoro univerzalna svjetska organizacija.

Minogo bi se moglo kazati o *socijalnoj i humanitarnoj djelatnosti* OUN, ali to bi prešlo okvire ovog članka. Iznijet ćemo samo najvažnije stvari. Prava čovjeka i osnovne slobode za sve bez razlike rase, spola, jezika ili vjere normirana su *Općom deklaracijom o pravima čovjeka iz godine 1948.*¹⁰ Od tada se u ovoj svjetskoj organizaciji neprekidno radi na provođenju u život utvrđivanih prava u Deklaraciji. U tu svrhu izrađeno je nekoliko konvencija: Konvencija o građanskim i političkim pravima, Konvencija o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima i Međunarodna konvencija o uklanjanju svih oblika rasne diskriminacije. Godine 1968. proslavljena je kao Međunarodna godina prava čovjeka, pa je u toj godini održana u Teheranu Međunarodna konferencija o pravima čovjeka koja je razmotrila napredak na ostvarivanju ljudskih prava u svijetu nakon donošenja Opće deklaracije. Prihvaćena je i proklamacija kojom se poziva na pojačanje napora kako bi se svim ljudima omogućio život u slobodi i dostojanstvu.

Prava žena i prava djeteta posebno su normirana. Politička prava žena također su zajamčena međunarodnom konvencijom, kao i pravo na stupanje u brak slobodnom voljom, a određene su i minimalne godine poslije kojih žena može stupiti u brak.

U *Deklaraciji o pravima djeteta* posebno se ističe da sva djeca, bez ikakvog izuzetka i diskriminacije, imaju pravo na posebnu zaštitu i olakšice kako bi se mogla razvijati na zdrav i normalan način u uvjetima ljubavi, te moralne i materijalne sigurnosti. Posebna se briga posvećuje defektnoj djeci i djeci bez obitelji, te pravu na besplatno školovanje za svu djecu. Djeca trebaju biti odgajana u duhu ljubavi, prijateljstva i mira prema svim narodima. Sve ono što je u Deklaraciji rečeno možda je još daleko od ostvarenja. Međutim, značajno je da su i djeca postala briga međunarodne zajednice, dok se ranije o njima brinula samo obitelj i država.

U svrhu da se poboljšaju životni uvjeti djece i omladine, od kojih su mnogi neishranjeni i uslijed toga bolesni, stvoren je *Dječji fond Ujedinjenih naroda* (UNICEF) iz kojega se financira prehrana, zdravstvo, socijalno staranje i prosvjeta u nerazvijenim i polurazvijenim zemljama.

Da se zaštite čitave grupe ljudi izrađena je *Konvencija o kažnjavanju i suzbijanju genocida*. Genocid je međunarodni zločin koji ide za potpunim ili djelomičnim uništenjem narodne, etničke, rasne ili vjerske grupe ljudi. Zločin se može učiniti ubijanjem, uzrokovanjem teškog tjelesnog ili duševnog zla članovima grupe, nametanjem mjera koje imaju svrhu da sprečavaju porode u grupi i dovođenjem grupe u takve uvjete života koji treba da izazovu njezino fizičko uništenje. Ta se djela ne smatraju političkim deliktima, pa su države dužne ekstrahirati krivce zemlji gdje je zločin počinjen. Od donošenja ove konvencije genocid je uvršten u kaznenopravne propise pojedinih država, te se kažnjava pred sudovima zemlje u

¹⁰ Vidi: A. Matković: *Postanak Opće deklaracije o pravima čovjeka*, »Crkva u svijetu« br. 1/1969.

kojoj je počinjen, a Konvencija predviđa i kažnjavanje pred međunarodnim kaznenim sudom, ako bi on bio ustrojen. Do danas taj sud nije osnovan.

Posebni problem Ujedinjenih naroda je *apartheid* u Južnoafričkoj Republici. Riječ *apartheid* na burskom jeziku znači odvojenost. Danas je to pojam politike rasne diskriminacije u odnosu na obojene etničke grupe prema kojoj obojeni moraju stanovati u posebnim rezervatima, sloboda kretanja im je ograničena, nemaju pravo pristupa na svim javnim mjestima, zabranjeno im je udruživanje i ograničeno pravo na stjecanje vlasništva. Kršenje ove politike kažnjava se po kaznenim propisima Južnoafričke Republike. Nema sumnje da ovakav politički sustav negira temeljne principe humanizma i ljudskog morala i da je u suprotnosti s Općom deklaracijom o pravima čovjeka i samom Poveljom. Radi toga su Opća skupština i Vijeće sigurnosti uputili nekoliko apela vladi Južnoafričke Republike da prestane s ovakvom politikom. Kad to nije uspjelo pozvali su zemlje članice da zatvore svoje luke za brodove Južnoafričke Republike i da ne dozvole svojim brodovima ulaz u luke te države. To isto vrijedi i za zrakoplove. Tražio se i prekid ekonomske i trgovačke suradnje, kao i prekid diplomatskih odnosa. Posebno je težište stavljeno na zabranu izvoza oružja i municije. Neke su države prihvatile ove preporuke, a neke nisu.

Poslije ovog rata pojavio se još jedan problem za međunarodnu zajednicu, a to su *izbjeglice* i *apatridi*. Te su pojave postojale i prije, ali ne u takvom obujmu. Smatra se da je poslije drugog svjetskog rata bilo više od deset milijuna izbjeglica, dakle, broj koji je nadmašio seobu naroda. Poslije rata taj problem nikada nije ni prestao. Godine 1968, bilo je registrirano 1,360.000 izbjeglica iz Palestine i 850.000 izbjeglica u centralnom i zapadnom dijelu Afrike. U samom Hong Kongu ima oko 1,000.000 izbjeglica iz Kine, a godine 1956. bilo je oko 200.000 izbjeglica iz Mađarske. Da se tim ljudima pomogne osnovan je *Ured visokog komesara UN za izbjeglice*. On pruža materijalnu i pravnu zaštitu. S ciljem da se poboljša položaj izbjeglica donesena je *Konvencija o statusu izbjeglica*. Države koje su prihvatile Konvenciju obvezale su se da neće protjeravati izbjeglice sa svog teritorija u zemlju odakle su prebjegle, da će ih izjednačiti sa svojim državljanima pod uvjetom da su boravili tri godine u njihovoj zemlji, te ih izjednačiti sa strancima u pogledu stjecanja imovine, prava na zaposlenje, prava na školovanje itd. Veliki dio izbjeglica su istovremeno i apatridi, tj. osobe koje nijedna država ne smatra svojim državljanima po svojim zakonima. Da bi se postepeno smanjio broj apatrida, sklopljena je posebna *Konvencija o statusu apatrida*.

Od ostalih značajnih dostignuća na području humanitarne djelatnosti spomenut ćemo još *Konvenciju o ukidanju prisilnog rada* iz godine 1957. prema kojoj je zabranjen prisilni rad kao kazna za izražavanje političkih stajališta koja su ideološki protivna postojećem političkom ili društvenom sustavu. Zatim *Konvencija o ropstvu* koju je donijela još Liga naroda godine 1926, a koja je nadopunjena od OUN godine 1956. Ona zabranjuje ne samo ropstvo, nego i običaje slične ropstvu kao kmetstvo, kupnja žene u svrhu vjenčanja i sl.

Ujedinjeni narodi intenzivno rade i na podizanju *gospodarskog i socijalnog napretka i razvitka u svijetu*. Stalno produbljivanje disproporcija u svjet-

skom gospodarstvu i sve akutniji socijalni problemi u zemljama u razvitku stalno predstavljaju latentnu opasnost za svjetski mir. Radi toga taj uzrok opasnosti za mir treba ukloniti. Osim toga, sama Povelja obvezuje sve članice da zajednički i pojedinačno djeluju u cilju postizanja gospodarskog i socijalnog razvitka za sve. U tom cilju OUN i njezine specijalizirane ustanove pružaju pomoć vladama zemaljsama u razvitku u njihovim naporima protiv gladi, bolesti, nepismenosti i u postavljanju osnova suvremenog gospodarstva koje će biti povezano s prirodnim sirovinskim i energetskim izvorima odnosno zemlje. Godine 1961. Tajništvo OUN pripremiolo je značajne i opsežne studije iz kojih je bilo vidljivo da 65% svjetskog stanovništva, koje živi u nerazvijenim zemljama, raspolaže samo s 15% svjetskog dohotka, dok 35% svjetskog stanovništva u razvijenim zemljama raspolaže s 85% svjetskog dohotka. Nacionalni brutto-produnkt u SAD i Kanadi iznosi 2.300 dolara po glavi stanovnika, a u nekim zemljama u razvitku ne dostiže niti 100 dolara. Oko 35% svjetskog stanovništva nalazi se u stanju kroničnog gladovanja. Te zabrinjavajuće cifre bile su pokretač za donošenje jednog programa razvitka nazvanog *Decenija razvitka UN 1960—1970*. Cilj je ovog programa bio da se u zemljama u razvitku postigne porast nacionalnog dohotka od 5% godišnje. U tu svrhu gospodarski razvijene zemlje pozvane su da pružaju pomoć u iznosu od 1% od njihovog nacionalnog dohotka.

Program UN za razvitak financira se dobrovoljnim doprinosima razvijenih zemalja, kao i onih u razvitku. Doprinosi u godini 1969. dostigli su oko 200 milijuna dolara. Tim programom pomažu se nerazvijene i polurazvijene zemlje da bi izgradile stabilno gospodarstvo i podigle životni standard svog stanovništva. Izrađuju se predinvesticioni projekti i projekti tehničke pomoći. Na tim projektima radi preko 8.000 stručnjaka iz cijelog svijeta. Do kraja godine 1968. završeno je oko 50 predinvesticionih elaborata i analiza uz troškove od oko 70 milijuna dolara. Cijene projekata kreću se od nekoliko tisuća dolara do nekoliko milijuna dolara za svaki projekt, a izrada traje od nekoliko tjedana do nekoliko godina. U osnovne investicije na temelju tih projekata do sada je uloženo preko 2 milijarde i 300 milijuna dolara. Oko 400.000 osoba je osposobljeno u ovim zemljama za tehničare, za stručno administrativno osoblje i za medicinsko osoblje. Više od 46.000 osoba školovalo se na studijama u inozemstvu pomoću stipendija. Uvedene su nove efikasne metode i poboljšani načini rada u industriji, graditeljstvu, poljoprivredi, šumarstvu i u korištenju domaćih sirovina.

Posebno je značajan *svjetski program ishrane* koji priskače u pomoć u hitnim potrebama za hranom kao npr. u slučajevima poplava, potresa, suše i u drugim katastrofama. Opskrbljuje se doprinosima od poljoprivrednih viškova i drugim darovima u živežnim namirnicama, novcu i uslugama (prijevoz hrane brodovima i drugim prijevoznim sredstvima).

KATOLIČKA CRKVA I UJEDINJENI NARODI

Postavit će se pitanje zašto Država Vatikanskog Grada (Stato della città del Vaticano) nije član OUN. Ranije smo naveli da članom OUN može postati svaka miroljubiva država koja prihvati obaveze sadržane u Povelji. Među ostalim obavezama za slučaj narušavanja mira ili čina napadaja, članovi OUN moraju protiv dotične države primijeniti sve mjere predviđene Poveljom od prekida diplomatskih odnosa do upotrebe sile. Očito da Vatikan ne može prihvatiti takve obaveze. Lateranskim ugovorom od 11. veljače 1929. područje Vatikanskog Grada je *neutralizirano i nepovredivo*. Neutralnost u međunarodnom pravu znači takav pravni položaj države da ta država ne sudjeluje u oružanom sukobu drugih država. Sličan je položaj i Švicarske koja također nije član OUN. Ona je svojevremeno, u namjeri da postane član OUN, postavila upit da li bi OUN priznala njezinu neutralnost, a to bi značilo da ne sudjeluje u određenim akcijama OUN. Odgovor je bio negativan, pa radi toga ona nije ni pristupila u članstvo OUN. Osim toga, Vatikan je minijaturna država koja praktički i nema svojih oružanih snaga. Međutim, bitan je razlog radi kojega Vatikan nije član OUN što je on rezidencija Pape koji po svojoj funkciji ne može sudjelovati u svjetovnim sukobima i suparnštvima između država, ni na međunarodnim konferencijama koje o tome raspravljaju, osim ako Papa želi u korist mira upotrebiti svoj moralni auktoritet i duhovni utjecaj, što je konstatirano i u čl. 24. Lateranskog ugovora.

Sveta Stolica inače vrlo aktivno surađuje s OUN i u čuvanju svjetskog mira i u drugim djelatnostima ove organizacije. Radi toga ona ima svoje stalne promatrače u sjedištu OUN u New Yorku i u nekim specijaliziranim ustanovama kao što su npr. Međunarodna organizacija rada (OIT), Međunarodna organizacija za prosvjetu, znanost i kulturu (UNESCO), Organizacija za ishranu i poljoprivredu (FAO) itd.¹¹

Katolička je Crkva pružila već podršku osnivanju Lige naroda koja je bila prethodnica Ujedinjenih naroda. Papa Benedikt XV (1914—1922) u svojoj enciklici *Pacem Dei Munus* iz godine 1920. u Ligi naroda vidi mogućnost da dođe do ostvarenja bratstva između ljudi. Pio XII (1939—1958) od godine 1944. prati sve što se poduzima u cilju stvaranja OUN, osobito za vrijeme konferencije u Dumbarton Oaksu. U svojoj poruci od 11. prosinca 1944. kaže: »Želja za jednom međunarodnom ustanovom Mira mora se nametnuti brizi i pažnji državnika i naroda«. On je već tada dao prešutni pristanak da se ona osnuje. Za trajanja konferencije u San Franciscu u svom govoru pred Kardinalskim kolegijem od 2. lipnja 1945. napominje da čitavo zabrinuto čovječanstvo s pažnjom prati radove na ostvarivanju jednog tako plemenita pothvata kao što su Ujedinjeni narodi.

Od koncilskog vremena imamo jednu seriju dokumenata iz kojih se vidi misao i stav Crkve prema Ujedinjenim narodima. Encikličko pismo Ivana XXIII (1958—1963) *Pacem in terris* navodi da je znanstveni i tehnički napredak snažno djelovao na ljudski život i sklonuo ljude da sve više između sebe surađuju i međusobno se udružuju, te da se društveni napre-

¹¹ *Annuario Pontificio per l'anno 1970, Città del Vaticano 1970, str. 1046.*

dak, red, sigurnost i mir koje mu drago zemlje nužno veže sa stanjem u drugim zemljama. Opće dobro čitavog čovječanstva traži da se riješe krajnje važna i teška pitanja svjetske sigurnosti i mira. Pošto se ta pitanja tiču svih naroda i pošto ih može riješiti samo određena vlast, čija bi nadležnost, oblik i sredstva imala utjecaj po čitavoj zemaljskoj kugli, to sam moralni red nameće formiranje jedne svjetske ustanove s vlašću po čitavom svijetu koja bi podesnim sredstvima vodila k općem dobru. Ta ustanova treba da se temelji na sporazumu svih naroda, a ne na sili. U enciklici se izričito ističe OUN čiji je glavni cilj osiguranje i jačanje svjetskog mira, te razvijanje prijateljskih odnosa među narodima koji su zasnovani na načelima jednakosti, uzajamnog poštovanja i mnogostruke suradnje na svim poljima ljudske djelatnosti. Kao naročitu zaslugu OUN enciklika navodi donošenje *Opće deklaracije o pravima čovjeka* koju valja smatrati kao korak naprijed k uspostavi pravno-političkog uređenja svesvjetske zajednice, jer se u njoj svim ljudima svečano priznaje osobno dostojanstvo i utvrđuje pravo svakog čovjeka da slobodno istražuje istinu, da udovoljava zahtjevima poštenja, da ispunjava dužnosti pravde i da živi životom dostojnim čovjeka. Radi toga Papa želi »... da OUN uspijeva sve više i više prilagoditi svoje ustrojstvo i odgovarajuća sredstva rasponu i plementosti svoje zadaće«.

Na II Vatikanskom koncilu Crkva je prihvatila čitav jedan svoj nauk o miru i međunarodnoj suradnji koji je sadržan u Pastoralnoj konstituciji *Crkva u suvremenom svijetu* (V glava). U toj glavi pod nazivom *Promicanje mira i izgradnja zajednice naroda* najprije se utvrđuje da ljudska obitelj ne može ostvariti svoj zadatak, tj. izgraditi čovječniji svijet za sve ljude na čitavoj zemlji, ako se svi s unutarnjom obnovom ne obrate k istini mira. Radi toga Koncil osuđuje nečovječnost rata i upravlja poziv svim kršćanima da surađuju sa svim ljudima da se među njima učvrsti mir u pravdi i ljubavi. Mir nije puka odsutnost rata, niti se svodi samo na uspostavu ravnoteže među protivničkim silama. Mir se nikada ne stječe jednom za uvijek, mir stalno treba graditi. Mir na zemlji se može postići samo ako se osigura dobro ljudi i ako ljudi s povjerenjem i slobodno međusobno izmjenjuju bogatstva uma i srca. Za izgradnju mira bezuvjetno je potrebna čvrsta volja da se poštuju drugi ljudi i narodi i njihovo dostojanstvo, te da se izgrađuje bratstvo između ljudi. Prema tome je mir također i plod ljubavi koja ide dalje od onoga što može izvesti pravda. Ljudima kao grešnicima uvijek prijete opasnost rata sve do Kristova dolaska. Ali, ako ujedinjeni u ljubavi nadvladaju grijeh, navdlatvat će i nasilje.

Crkva je posebno zabrinuta zbog atomskog i termonuklearnog naoružanja koje u jednom ratu može prouzrokovati golema i nepredvidiva uništenja. Štoviše, kad bi se sva ta sredstva upotrijebila u punom opsegu, došlo bi do međusobnog gotovo potpunog uništenja zaraćenih strana. Radi toga Koncil prihvaća osude totalnog rata što su ih izrekli i posljednji pape Pio XII, Ivan XXIII i Pavao VI. Svaki ratni čin koji ide za uništenjem čitavih gradova ili prostranih krajeva zajedno s njihovim stanovništvom jest zločin protiv Boga i protiv samog čovjeka. Stoga treba svim silama raditi da se dođe do toga da se potpuno zabrani svaki rat. To zahtjeva da se ustanovi neki opći javni auktoritet priznat od svijetu koji će imati u rukama efikasnu moć da svim narodima zajamči sigurnost, pravdu i poštovanje

njihovih prava. Ali prije nego bude moguće ustanoviti taj poželjni auktoritet, potrebno je da se sadašnje najviše međunarodne ustanove svojski posvete traženju prikladnih sredstava da se dođe do opće sigurnosti. Budući da mir mora izvirati iz međusobnog povjerenja među narodima, a ne da se narodima nametne oružanim terorom, svi moraju raditi na tome da napokon prestane trka u naoružanju i da se stvarno započne s razoružavanjem koje se, dakako, nema provoditi samo s jedne strane, nego obostrano istim ritmom, na osnovi zajedničkog dogovora uz stvarna i efikasna jamstva. Ako se ne uklone neprijateljstva i mržnje i ako se ne zaključe čvrsti i pošteni ugovori o budućem univerzalnom miru, čovječanstvo bi, koje se već nalazi u kritičnoj opasnosti, moglo pogubno biti dovedeno do onoga časa u kojemu za nj više neće biti drugog mira, osim stravičnog mira smrti.

Radi toga Crkva smatra da treba *ukloniti uzroke* koji dovode do razdora između naroda i što više *jačati međunarodnu zajednicu*. Ona odaje priznanje postojećim međunarodnim ustanovama koje su sigurno vrlo zaslužne za čovječanstvo. Te ustanove predstavljaju pokušaj da se postave temelji čitavoj ljudskoj zajednici da bi se riješila vrlo ozbiljna pitanja našeg vremena, tj. da se svuda po svijetu poradi oko napretka i da se predusretnu ratovi u bilo kojem obliku. Na svim tim poljima Crkva se raduje duhu pravog bratstva koje se stvara između kršćana i nekršćana i koje se upinje da se intenziviraju pokušaji oko prevladavanja bijede.

Stav Crkve prema ovoj međunarodnoj organizaciji može se sažeti u jednoj rečenici Pavla VI koju je izrekao u svom govoru godine 1965. pred Ujedinjenim narodima: »*Ova Organizacija predstavlja obavezan put suvremene civilizacije i svjetskog mira.*«

Na završetku ovog prikaza moramo se upitati hoće li Ujedinjeni narodi ispuniti sva ona očekivanja koja suvremeno čovječanstvo od njih traži. Mi vjerujemo da hoće, jer drugog puta nema. Suvremeni ljudi se nalaze pred nametnutom dilemom: uništenje ljudske vrste ili alternativa za rat. Civilizirani je čovjek uvijek priznavao potrebu zakona i reda. Ljudi su racionalna i moralna bića, pa moraju naći racionalno i moralno rješenje svojih svjetskih problema.